

Minneord over Anna Christensen

Kjære Anna,

Dette blir det siste brevet jeg kommer til å skrive til deg. Du er død, og jeg skal ikke treffe deg mer i dette liv.

Retfærd har bedt meg skrive «minneord». Det betyr vel å finne frem datoene for når du ble født, når du disputerte, ble professor, ble æresdoktor, deltok i viktige komitéer og kommisjoner. Si noe oppsummerende om din betydning for rettsvitenskapen, dine viktige bøker og artikler, om din virksomhet som skribent i Dagens Nyheter og som samfunnsengasjert medborger.

Se for alt dette Dagens Nyheter 29. mars (minneord av Olof Santesson og av Åke Lundqvist) og 1. april 2001 (minneord av Boel Flodgren, Håkan Hydén og Ann Numhauser-Henning).

Jeg husker at vi snakket om døden en gang. Du sa noe om at du var redd for å bli hjelpeløs og dø, og jeg sa så kjekt at man lever ikke lenger enn man selv vil, her i Norden er det bare å ta en flaske whisky og hundre milligram valium en vinternatt og sette seg på balkongen. Du lo, og sa at det var en trøst.

Nå kom du ikke til å dø på den måten, du døde på sykehus, med næringssonde i halsen og mörfinpumpe. Men med verdighet, og ved full bevissthet. Du skrev til og med om det, karakteristisk nok. Til din siste stund ville du dele dine innsikter med oss.

De to tekstene i Dagens Nyheter 12. og 14. april er til ettertanke og trøst.

Anna, tenkte du noen gang over at ditt så private, ja undertiden avvisende vesen, gjemte en stor evne til å utlevere, nettopp levere ut, av deg selv? Gjennom det du skrev og det du talte fikk vi del i dine innerste tanker. Ikke om uvesentlige ting knyttet til private vaner eller uvaner, «likes and dislikes», følelseslivet – men om virkelig viktige ting – forholdet mellom staten og borgerne, rettsreglens funksjon og vesen, forskjellige samfunnsproblemer. Fordi du deltok så aktivt i samfunnsdebatten er det en hærskare av mennesker som kjenner deg og som er blitt påvirket av dine standpunkter. Følelseslivet er mye mindre forpliktende enn meningslivet. Det var godt gjort Anna, å slippe så mange inn i meningslivet ditt.

Den utadvendte siden kjenner alle, og den vil alltid være tilgjengelig gjennom dine bøker, artikler og avisspalter. Den private siden var ukjent for de fleste, og overraskende fargerik. Det var sikkert åpenheten for og nysgjerrigheten på livets alle sider, erfaringer og virksomheter som var grobunn for de originale og fruktbare tankens arbeider.

Mange tror at de som tenker godt, ikke kan være ordentlig til stede i sin kropp, bare i sitt hode. Men jeg har like mange minner om deg knyttet til fysisk utfoldelse og glede som til intellektuelle begivenheter. En blank vårdag i Haverdal: du badet i det kalde havet og kom opp euforisk. På sparkstøtting en

snørik Oslovinter: hvilken fryd, det var som i barndommens Tumba! På skitur: Nytelse opp mot smertegrensen – ja over også; i min disputas kunne du nesten ikke sitte fordi du hadde ramlet stygt på ski. Og så gleden over å arbeide fysisk, lage ting, reparere, skape.

Jeg husker en sofa som ble trukket om: du leste «Zen and the art of motorcycle maintenance» og stoppet om og trakk sofa vekselvis. En riktig skreddersydd dressjakke – det er en krevende oppgave. Beethovens klaversonater ikke mindre. Huset i Haverdal bød på mang en håndverksmessig utfordring. Alle prosjekter ble planlagt og utført med samme grundighet og omtenkksomhet som dine rettsvitenskapelige arbeider. En barnegenser ble strikket med ekstra stor halsåpning, isydd glidelås: «barn liker ikke ting som strammer når de tas over hodet ...». Trappen på Haverdal måtte være god å sitte på med morgenkaffen. Morgenkaffen skulle nytes, og nytelse av de små ting er også levende minner: vellagret Sveitserost på ferskt brød. God maltwhisky. En pelsjakkens varme i vintersnoen. Oppdagelser: en butikk i København som solgte nydelig batikk. Et særlig praktisk taktekkingsmateriale. En ny forfatter.

Jeg minnes mange store intellektuelle opplevelser knyttet til dine forelesninger eller til lesning av dine tekster. Den utadvendte Anna var mangfoldig, imponerende,

til tider provoserende og alltid verd å lytte til. Men ved siden av det rike akademiske liv levde du høyst håndfast, fysisk, levende interessert i de «små» ting. Og i dine døtre: så mye kjærlig stolthet når du fortalte om deres gjøren og laden.

Jeg spurte min datter – som forresten også heter Anna – om hun husket den svenske damen som hette Anna, og som var hos oss noen ganger. Ja, hun husket, hvordan det? Nå er hun død, jeg skal skrive litt om henne, hva skal jeg skrive synes du? Du skal skrive at hun var snill, og at du var glad i henne, og at det er trist at hun er død.

Anna – du var snill, jeg var glad i deg, og det er trist at du er død.

Da din bror døde, var du meget nedfor og sa med ettertrykk, jeg tycker att man skal dö i tur och ordning.

Nå er du borte, og jeg føler ikke at det skjedde i tur og orden, det skulle ikke være din tur ennå. Du skrev selv helt til sist at du ikke ville bruke dine krefter på å forsøke å finne ut den høyere mening eller rettferdighet med at du skulle dø ute av tur. «Det är naturens gång och i naturen finns ingen rättvisa, varken högre eller lägre.» Når du selv kunne ta denne erkjennelse med i din død, må jeg kunne leve med den.

Takk, Anna. Jeg vet at du hviler i fred.

Marit Halvorsen